

FUNDACJA WSPIERANIA
INICJATYW EKOLOGICZNYCH
FOUNDATION FOR THE SUPPORT
OF ECOLOGICAL INITIATIVES
31-121 Kraków, ul. Czysta 17/4, tel./fax: 48/12/631 57 31, 631 57 32
konto/acct.: Krakowski Bank Spółdzielczy, Rynek Kleparski 8, 31-150 Kraków
nr: 25 85910007 0021 0052 2414 0001
e-mail: biuro@fwie.eco.pl, <http://www.fwie.eco.pl>
KRS 0000060308, regon 350524261, NIP 676-10-21-929

Wojewoda Śląski
ul. Jagiellońska 25
40-032 Katowice

Zgłoszenie wystąpienia szkody w środowisku

Na podstawie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz.U.07.75.493) Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych, w związku z **budową autostrady A1 na odcinku Świerklany - Gorzyczki** (etap 3 - długość 18,33 km, kilometraż: km 548+897 – km 567+223), **wnosi o natychmiastowe wszczęcie postępowania w sprawie wydania decyzji nakładającej na inwestora - Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad z siedzibą we Warszawie (00-848) przy ul. Żelaznej 59 (Skarb Państwa) oraz wykonawców: Alpine Mayreder Bau GmbH z siedzibą w Alte Bundesstraße 10, 5071 Wals Bei Salzburg, Austria, Alpine Bau Deutschland AG z siedzibą Fürholzener Starße 12 85386 Eching, Niemcy, Alpine stavebni společnost Cz, s.r.o. z siedzibą Jirāskova 613/13, 757 43 Valaáske Meziriči, Republika Czeska obowiązki przeprowadzenia działań naprawczych i zapobiegawczych w związku z wystąpieniem szkody w środowisku (w gatunkach i siedliskach chronionych) w rozumieniu wskazanej ustawy.**

Jednocześnie w związku z brzmieniem art. 24 ust. 6 ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych wnosi o dopuszczenie jej do udziału w wszczętym postępowaniu administracyjnym na prawach strony i załatwienie sprawy **w terminie określonym w art. 35** ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r.

Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U.00.98.1071 z późn. zm.). Mając na uwadze walory przyrodnicze zniszczonych siedlisk oraz objęcie ściłą ochroną gatunkową wszystkich gatunków z gromady płazów (na podstawie ustawy o ochronie przyrody i rozporządzenia Ministra Środowiska z 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną) jednoznacznie trzeba stwierdzić, że zgłoszenie dotyczy szkód **w środowisku jako dobru wspólnym**.

Warto podkreślić, że zgodnie z art. 24 ust. 5 i 7 ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, organ ochrony środowiska postanawia o wszczęciu stosownego postępowania albo też postanowieniem odmawia jego wszczęcia.

W załączeniu do niniejszego zgłoszenia znajduje się szczegółowa dokumentacja (ekspertyza zawierająca materiały fotograficzne, audiowizualne, stworzona w oparciu o rzetelne badania terenowe) potwierdzająca wystąpienie bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku lub szkody w środowisku i wskazująca odpowiedzialny podmiot korzystający ze środowiska.

Uzasadnienie

Szkody w środowisku i bezpośrednie zagrożenie szkodami (pojawiające się w kontekście wysokiego prawdopodobieństwa wystąpienia szkody w środowisku w dającej się przewidzieć przyszłości – w trakcie dalszej realizacji inwestycji drogowej i po jej zakończeniu) w środowisku występują w związku z prowadzonymi pracami nad budową autostrady A1 na odcinku Świerklany - Gorzyczki (prace prowadzone na podstawie decyzji Wojewody Śląskiego udzielającej pozwolenia na budowę z dnia 6 sierpnia 2007 r.) - kilometrów: km 548+897 – km 567+223. Szkada w środowisku i bezpośrednie zagrożenie jej wystąpienia polegają m.in. na:

- zniszczeniu lub uszkodzeniu siedlisk płazów (a także ich przekształceniu oraz utracie przez nie części związanej z nimi różnorodności biologicznej),

- pogorszeniu się możliwości rozmnażania się i rozprzestrzeniania (wskutek powstania trudno pokonywalnej lub niepokonywalnej bariery w postaci korpusu autostrady i towarzyszącej jej infrastruktury) populacji tej chronionej gromady,
- zwiększenie się śmiertelności zwierząt (wynik m.in.: robót ziemnych prowadzonych w miejscach ich występowania, przyszłego ruchu kołowego, powstania pułapek antropogenicznych związanych z funkcjonowaniem autostrady np. urządzenia odwodnienia),
- ograniczeniu możliwości kontaktu populacji płazów z populacjami sąsiednimi.

Wyrządzone szkody (bezpośrednie nimi zagrożenie) w środowisku związane są bezpośrednio z pracami prowadzonymi w związku z budową odcinka autostrady A1 Świerklany - Gorzyczki, realizowaną przez inwestora Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad z siedzibą w Warszawie (i wykonawców - Alpine Mayreder Bau GmbH, Alpine Bau Deutschland AG, Alpine stavebni společnost Cz, s.r.o.).

Przedmiotowe przedsięwzięcie realizowane jest co prawda w oparciu wydaną przez Wojewodę Śląskiego decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia pn. „Budowa autostrady A1 na odcinku węzeł Sośnica (bez węzła) – granica Państwa w Gorzyczkach (km 519+374 – 567+223,51)”, jednakże związana z tym postępowaniem procedura oceny oddziaływania na środowisko (m.in. w oparciu o przygotowany Raport oddziaływania inwestycji na środowisko), przynajmniej w zakresie herpetofauny, nie została do końca przeprowadzona w sposób miarodajny, czego dowodzi opracowana na potrzeby niniejszego postępowania opinia (w załączeniu). **Tak więc wywołana szkoda (i bezpośrednie zagrożenie jej powstaniem) w gatunkach chronionych (głównie płazy) lub ich chronionych siedliskach przyrodniczych, będąca skutkiem negatywnego wpływu wynikającego z działania podmiotu korzystającego ze środowiska nie została uprzednio zidentyfikowana w wskazanej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia (brak pełnej inwentaryzacji miejsc występowania i rozrodu płazów, a przyjęte rozwiązania techniczne i sposób realizacji inwestycji nie zapewniają w sposób wystarczający ochrony batrachofauny) w rozumieniu ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska, co w oparciu o definicję**

szkody w rozumieniu art. 6 pkt 11 lit. a (wnioskowanie a contrario) ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie powoduje, że zastosowanie w przedmiotowej sprawie powinny znaleźć przepisy tej ustawy.

Prace związane z budową tego odcinka autostrady A1 są stale realizowane, a w ich ramach dokonywane są poważne zniszczenia w środowisku przyrodniczym, którym w związku z ograniczeniem zakresu treściowego decyzji środowiskowej nie można w odpowiedni sposób zapobiegać, ani ich kompensować.

Takie działania i ich skutki powinny zostać poddane ocenie na podstawie ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, bowiem w szerszej perspektywie czasowej (dalsze zniszczenia środowiska przyrodniczego) mogą się stać przedmiotem skargi do Komisji Europejskiej, a w jej następstwie postępowania przed Europejskim Trybunałem Sprawiedliwości w związku z niewywiązywaniem się Państwa Członkowskiego z zobowiązań wspólnotowych w zakresie ochrony środowiska. Takie bezprawne działania spowodować więc mogą także znaczne opóźnienia w realizacji przedsięwzięcia i ryzyko utraty pozyskanych środków finansowych Unii Europejskiej (Fundusz Spójności). **Zgłoszenie zaistniałych szkód nie ma w żadnym wypadku na celu wstrzymywania rozpoczętych już prac budowlanych, co byłoby działaniem nieracjonalnym i szkodliwym społecznie. Konieczne jest jednak wykorzystanie mechanizmów przewidzianych w ustawie o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie w celu zminimalizowania negatywnego wpływu inwestycji na środowisko (działania kompensacyjne i prewencyjne) jako dobro wspólne.**

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w Warszawie i wykonawcy - Alpine Mayreder Bau GmbH, Alpine Bau Deutschland AG, Alpine stavebni společnost Cz, s.r.o. **są podmiotami korzystającymi ze środowiska** w rozumieniu art. 6 pkt 9 ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, a działalność przez nie prowadzona wywołała szkodę w środowisku, spowodowaną przez inną działalność niż stwarzającą ryzyko szkody w środowisku - bowiem dotyczy ona gatunków chronionych i chronionych siedlisk przyrodniczych oraz wystąpiła z ich winy (w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy w związku z art. 6 pkt 11 lit. a).

Z informacji uzyskanych od mieszkańców miejscowości znajdujących się w pobliżu przedmiotowej inwestycji, przyrodników i działających w sprawie organizacji ekologicznych (oraz na podstawie analizy treści opracowanej na zlecenie Fundacji Wspierania Inicjatyw Ekologicznych opinii i analizy strony www inwestycji¹) wynika, że właściwie od 24 stycznia 2008 r. rozpoczęły się prace budowlane na tym odcinku, które spowodowały szkody w środowisku (wywołały bezpośrednie zagrożenie ich wystąpienia). Dotyczą one z jednej strony **gatunków z gromady płazów** chronionych (**ochrona ścisła – polegająca na całkowitym i trwałym zaniechaniu bezpośredniej ingerencji człowieka w stan ekosystemów, tworów i składników przyrody oraz w przebieg procesów przyrodniczych na obszarach objętych ochroną, a w przypadku gatunków - całoroczną ochronę należących do nich osobników i stadiów ich rozwoju**) w oparciu o przepisy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U.04.92.880 z późn. zm.) i rozporządzenia Ministra Środowiska z 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz.U. 04.220.2237), z drugiej zaś strony **chronionych siedlisk płazów** (w rozumieniu art. 6 pkt 2 ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie) jako siedlisk oraz miejsc rozrodu gatunków chronionych w oparciu o brzmienie ustawy o ochronie przyrody i rozporządzeń wykonawczych.

Inwestor oraz wykonawcy mając świadomość występowania gatunków chronionych (płazów) oraz ich siedlisk przyrodniczych nie tylko w miejscach wskazanych w decyzji środowiskowej i raporcie oddziaływania inwestycji na środowisko (w związku z interwencjami przyrodników, istnieniem dużych zbiorników wodnych z łatwym do stwierdzenia nawet przez laika występowaniem płazów) realizując zasadę faktów dokonanych, w celu uniknięcia opóźnienia w realizacji inwestycji i dodatkowych kosztów (działania kompensacyjne i prewencyjne) podjęli działania, których skutkiem jest wyrządzona szkoda w środowisku (bezpośrednie zagrożenie szkodą). **Mieli więc oni świadomość szkodliwego skutku swego działania dla ochrony środowiska (likwidacji siedlisk, zwiększenie śmiertelności płazów, pogorszenie się możliwości ich rozmnażania i rozprzestrzeniania) i przewidywali jego nastąpienie, co więcej prawdopodobnie celowo (w kontekście istniejącego stanu faktycznego i prawnego) do tego skutku zmierzali.** Pozwala to na przypisanie podmiotom korzystającym ze środowiska winy i jednocześnie

¹ <http://www.a1.swierklany-gorzyczki.pl/aktualnosci.htm>

ustalenie związku przyczynowego między ich działalnością, a wystąpieniem szkody w środowisku. Negatywny wpływ na płazy i ich chronione siedliska przyrodnicze został przedstawiony w załączonej do niniejszego zgłoszenia opinii i załącznikach.

Taka działalność podmiotu korzystającego ze środowiska spowodowała bezpośrednio wystąpienie szkody w środowisku - w gatunkach chronionych (płazy) i chronionych siedliskach przyrodniczych, mającą znaczący negatywny wpływ na osiągnięcie i utrzymanie właściwego stanu ochrony płazów i ich siedlisk przyrodniczych w odniesieniu do ich stanu początkowego (występującemu przed rozpoczęciem realizacji inwestycji). Nastąpiła zmiana stanu i funkcji (przede wszystkim zmniejszenie przydatności chronionych siedlisk przyrodniczych dla innych elementów ekosystemu, zmniejszenie liczebności ściśle chronionych płazów, pogorszenie możliwości rozmnażania się i rozprzestrzeniania itd.) elementów przyrodniczych – **szczegółowo wykazana w załączonej do zgłoszenia opinii (i jej załącznikach)** – powodująca następujące, mierzalne skutki (w rozumieniu § 5 rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2008 r. w sprawie kryteriów oceny wystąpienia szkody w środowisku - Dz.U.08.82.501):

1. w gatunkach chronionych – płazach:

a) zniszczeniu lub uszkodzeniu siedliska płazów np.:

- Świerklany – osuszenie zbiornika, miejsca rozrodu płazów (~km 551 +200 - 551+300) – występowanie: Rana temporaria, Rana esculenta complex, Hyla arborea, Bufo viridis (vide – prezentacja w formacie pdf),

- Krostoszowice – staw wykorzystywany przez płazy, przewidziany do likwidacji (km ~ 560 + 800) oraz osuszony już staw pobliski,

b) zmniejszeniu liczebności populacji gatunku chronionego i zajmowanej przez nią powierzchni – przykładowo: Rana temporaria, Rana esculenta complex, Bufo viridis (Świerklany – szczególnie wysoka śmiertelność płazów, w tym form rozwojowych w trakcie prac, Krostoszowice, Skrzyszów – zagrożenie dla **kumaka górskiego** - gatunku ujętego w Dyrektywie Siedliskowej, cennego dla Unii Europejskiej,

c) pogorszeniu możliwości rozmnażania się populacji gatunku chronionego, jej rozprzestrzeniania się – przykładowo: odcięcie płazom dostępu do miejsca rozrodu w okolicach Świerklan, Połomii, Skrzyszowa, Krostoszowic itd.

- d) zwiększeniu śmiertelności – przykładowo: zasypywanie płazów w wykopach, rozjeżdżanie płazów przez samochody budowy, zniszczenia skrzeku i larw (szczególnie Świerklany – str. 16 prezentacji pdf), tworzenie pułapek antropogenicznych (Świerklany, Połomia, Krostoszowice, Skrzyszów),
- e) ograniczeniu możliwości kontaktu populacji gatunku chronionego z populacjami sąsiednimi - przykładowo: Krostoszowice (~ km 561+150),
- f) zmniejszeniu powierzchni lub pogorszeniu użyteczności dla gatunku chronionego zasobów jego siedliska - przykładowo Krostoszowice, Połomia, Świerklany itd.

2. w chronionych siedliskach płazów:

- a) zniszczenie lub uszkodzenie części chronionego siedliska przyrodniczego

- Świerklany – osuszenie zbiornika, miejsca rozrodu płazów (~km 551 +200 - 551+300) – występowanie: *Rana temporaria*, *Rana esculenta complex*, *Hyla arborea*, *Bufo viridis* (vide – prezentacja w formacie pdf),

- Krostoszowice – staw wykorzystywany przez płazy, przewidziany do likwidacji (km ~ 560 + 800) itd.,

- b) utracie części związanej z nim różnorodności biologicznej.

Koniecznym jest więc podjęcie odpowiednich działań naprawczych i zapobiegawczych, które w sposób szczegółowy zostały wskazane w załączonej do zgłoszenia opinii i artykule M. Sołtysiaka: „*Metody ochrony płazów oraz minimalizowania strat przy inwestycjach drogowych*”. Stąd też niezbędne wydaje się wszczęcie postępowania administracyjnego w celu wydania decyzji nakładającej na wskazany powyżej podmiot odpowiedniego obowiązku (w kontekście art. 12 ust. 1 ustawy) podjęcia działań naprawczych i zapobiegawczych, a także poniesienia ich kosztów.

Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych w związku z art. 20 ust. 1 ustawy wnosi także o nałożenie na Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad w Warszawie (i wykonawców - Alpine Mayreder Bau GmbH, Alpine Bau Deutschland AG, Alpine stavebni společnost Cz, s.r.o.) w drodze decyzji obowiązek prowadzenia na terenie inwestycji i w promieniu 500 m od niej monitoringu przyrodniczego różnorodności biologicznej.

Działając w interesie społecznym – kontrowersje (w kontekście ochrony środowiska) związane z przedsięwzięciem i istotne zmiany stanu środowiska (zagrożone gatunki chronione i ich siedliska), prośby o interwencję ze strony osób, którym bliskie są idee ochrony przyrody, kierowane do Fundacji, troska o losy i późniejsze funkcjonowanie tych ekosystemów oraz ich bioróżnorodność, konieczność społecznej kontroli nad inwestycjami silnie ingerującymi w środowisko jako dobro wspólne – Fundacja jako organizacja ekologiczna **wnosi o dopuszczenie do udziału w postępowaniu administracyjnym na prawach strony.**

Mając na uwadze objęcie wszystkich płazów ścisłą ochroną gatunkową oraz znaczenie tej gromady przykładowo: dla regulacji ilości owadów w środowisku, czy też utrzymania w nim biologicznej równowagi, konieczne wydaje się zapewnienie im i ich siedliskom odpowiedniego poziomu ochrony, zwłaszcza w kontekście powszechnego w społeczeństwie lekceważenia ich przyrodniczego znaczenia i bytu. Zasadne są więc działania podjęte przez organizację ekologiczną w celu uruchomienia środków zapobiegawczych i naprawczych w ramach ochrony płazów i ich siedlisk.

Działalność w obszarze środowiska naturalnego jest uzasadniona naszymi celami statutowymi - m.in.: „działania na rzecz ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego”, „udział w postępowaniach administracyjnych dotyczących spraw związanych z ingerencją w środowisko naturalne”, „wpływanie na poprawę stanu środowiska naturalnego Polski i świata”, „występowanie do właściwych - wg kompetencji - władz lokalnych, wojewódzkich i krajowych oraz sądów z wnioskami o zastosowanie środków prowadzących do usunięcia zaistniałego zagrożenia środowiska, zaniechania naruszania środowiska, przywrócenia stanu poprzedniego lub naprawy zaistniałych szkód”.

Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych powstała w 1989 r. i działa na terenie całego kraju, w szczególności mając na uwadze problemy Województw: Małopolskiego,

Opolskiego, Śląskiego, Dolnośląskiego i Świętokrzyskiego. Jej celami statutowymi są m.in. wpływanie na poprawę stanu środowiska naturalnego Polski i świata, wspieranie społecznych ruchów ekologicznych, działalność wspomagającą rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, składanie organom administracji wniosków i zastrzeżeń do projektów planów zagospodarowania przestrzennego i do decyzji administracyjnych mających wpływ na środowisko oraz opiniowanie przedsięwzięć z punktu widzenia ich zgodności z interesami ochrony przyrody i zdrowia ludności, udział w postępowaniach administracyjnych dotyczących spraw związanych z ingerencją w środowisko naturalne itp.

W świetle powyższych uwag Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych wnosi o natychmiastowe wszczęcie postępowania administracyjnego, o jakim mowa w osnowie niniejszego wniosku i dopuszczenie jej do niego na prawach strony.

Załączniki:

- 1) statut Fundacji,
- 2) aktualny odpis z Krajowego Rejestru Sądowego,
- 3) opinia dotycząca zagrożeń herpetofauny w zasięgu budowy autostrady A1 odcinek Sośnica (bez węzła) – Gorzyczki wraz z załącznikami (prezentacja w formacie PDF, materiał filmowy z badań terenowych, korespondencja ze Śląskim Urzędem Wojewódzkim, artykuł: Sołtysiak M., Kaźmierczak J. - Weryfikacja raportu ocena oddziaływania na środowisko autostrady A1 odcinka Sośnica–Belk w aspekcie oddziaływania inwestycji na płazy, artykuł: Sołtysiak M.- Metody ochrony płazów oraz minimalizowania strat przy inwestycjach drogowych, status prawny płazów i gadów w Polsce i ich kwalifikacja w świetle Konwencji Berneńskiej i Dyrektywy Siedliskowej za: Głowaciński, Rafiński, red., 2003).